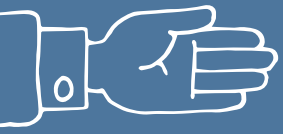

Expertisepunt

VAN KIEZEN NAAR LEREN KIEZEN

LOOPBAANONTWIKKELING EN BEGELEIDING OP HAVO/VWO

INFORMATIE EN INSPIRATIE OM LOB VORM TE GEVEN
BINNEN HET HAVO/VWO ONDERWIJS.

INHOUDSOPGAVE

	LEESWIJZER	4
1	LOOPBAANONTWIKKELING EN BEGELEIDING (LOB)	5
2	LOB OP HAVO EN VWO, WAT MOET EN WAT MAG?	10
2.1	WETTELIJKE EISEN, SECTORAFSPRAKEN EN TOEZICHT OP LOB	10
2.2	ACTUELE ONTWIKKELINGEN	12
3	LOB: ZO KAN HET	14
3.1	DE LOB-CYCLUS	14
3.2	OUDERS BETREKKEN BIJ LOB	20
4	IMPLEMENTEREN & BORGEN IN DE SCHOOL	22
4.1	VISIE EN BELEID	22
4.2	PDCA-CYCLUS	24
4.3	(GESPREKS-) INSTRUMENTEN LOB	25
4.4	PROFESSIONALISERING EN DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING	26
	COLOFON	27

LEESWIJZER

In deze handreiking krijg je zicht op wat loopbaanontwikkeling en de begeleiding daarbij (LOB) is, welke facetten van belang zijn bij LOB en hoe hier binnen havo en vwo invulling aan gegeven kan worden. De handreiking is bedoeld als hulpmiddel bij het versterken en borgen van het bestaande LOB-programma en kan ook fungeren als inspiratiedocument. Dit document is een handreiking aan decanen, mentoren, docenten, teamleiders en schoolleiders in havo en vwo. De school bepaalt en beslist zelf hoe LOB het beste kan worden ingezet, passend bij eigen visie en beleid.

OPBOUW HANDREIKING

In hoofdstuk 1 wordt kort ingegaan op wat LOB is en waarom LOB van belang is. In hoofdstuk 2 worden de wettelijke context en het nut en de noodzaak toegelicht. Om in de praktijk invulling te kunnen geven aan LOB, vind je in hoofdstuk 3 informatie over de LOB-cyclus, diverse mogelijkheden om LOB vorm te geven, een beschrijving van de loopbaangerichte leeromgeving, informatie over hoe je ouders kunt betrekken bij LOB en een uitleg over de vijf loopbaancompetenties. In hoofdstuk 4 wordt dieper ingegaan op het implementeren en borgen van LOB in de school. Hierin lees je meer over het belang van visie en beleid, (gespreks-)instrumenten, professionalisering en het bewaken van de kwaliteit.

Er zijn in de afgelopen jaren veel documenten en producten ontwikkeld in het kader van LOB, zoals wegwijzers, infographics, LOB-opdrachten en LOB-praktijkvoorbeelden. Veel van deze informatie is op de website van het Expertisepunt LOB te vinden. De hyperlinks zijn in de gehele handreiking terug te vinden.

Heb je opmerkingen over deze handreiking of heb je praktijkvoorbeelden of andere inzichten die bruikbaar zijn? Dan kun je die mailen naar info@expertisepuntlob.nl

I LOOPBAANONTWIKKELING EN BEGELEIDING (LOB)

Binnen het onderwijs wordt als het goed is al vroeg de basis gelegd voor het leren kennen van jezelf. Naast het aanleren van kennis, is het net zo belangrijk om op school brede vaardigheden te ontwikkelen, waarbij je als leerling ontdekt welke talenten je hebt en waar je goed in bent of kunt worden. Dit maakt dat leerlingen (met de juiste begeleiding) passende loopbaankeuzes kunnen maken.

Omdat de toekomst onvoorspelbaar is en veel banen zoals we die nu kennen niet meer zullen bestaan, is het belangrijk leerlingen hierop voor te bereiden zodat ze bewuste keuzes kunnen maken en regie krijgen en houden over hun eigen loopbaan.

Om loopbaankeuzes te kunnen maken, is het belangrijk dat leerlingen:

- ervaringen opdoen en informatie over vervolgopleidingen en beroepen krijgen (op school, in de vrije tijd en tijdens stages/meeloopdagen)
- hierop terug kijken door erover in gesprek te gaan met begeleiders, ouders en medeleerlingen (loopbaangesprek)
- op basis hiervan keuzes leren maken.

Al deze zaken gedijen het best in een loopbaangerichte leeromgeving op school. Bekijk de animatie over het belang van een loopbaangerichte leeromgeving en het inrichten daarvan op [YouTube](#). Bekijk ook de infographic van de [LOB-leeromgeving](#).

WAT IS LOB?

Onder LOB verstaan we het geheel van activiteiten en begeleiding waarmee de school leerlingen tijdens hun opleiding ondersteunt bij het maken van loopbaan- en studiekeuzes. Het doel van de begeleiding is dat de leerling leert kiezen door te werken aan de [loopbaancompetenties](#). Scholen leggen in een LOB-programma vast hoe de begeleiding bij loopbaan en studiekeuzes eruit ziet. Een LOB-programma bevat onder andere informatie over opdrachten, mentorlessen en de manier waarop leerlingen binnen en buiten de school ervaringen kunnen opdoen.

LOB is niet uitsluitend een thema dat het vo aangaat. Ook in het mbo en het hoger onderwijs geldt dat inzicht in talenten, kwaliteiten, drijfveren en mogelijkheden van belang is voor het maken van weloverwogen keuzes in studie en loopbaan. Zo kan de doorstroom naar vervolgonderwijs en arbeidsmarkt zo soepel mogelijk verlopen. Dit wordt bereikt door tussen de diverse onderwijssectoren heldere afspraken te maken en onderwijsinhoud op elkaar af te stemmen. Aandacht voor studie- en vakvaardigheden vormt hierbij een belangrijk element. Wanneer de leerling vaardigheden beheerst die nodig zijn binnen het vervolgonderwijs draagt dit bij aan een succesvolle start.

Uit de ervaringen en behoeften van jongeren komen verschillende kansen naar voren op het gebied van Loopbaanontwikkeling. Deze zijn te vatten in drie kernconcepten: levendig, relevant en herkenbaar.

Bron: [YW Jongerenperspectief op LOB](#)

WAAROM LOB?

Een goed LOB-programma met de juiste begeleiding zorgt ervoor dat leerlingen leren om bewuste keuzes te maken. Wanneer LOB als proces stevig is vormgegeven en daarmee al begonnen wordt in de brugklas (en nog liever daarvoor al in het primair onderwijs), zal het maken van keuzes makkelijker worden voor de leerling. De profielkeuze en studiekeuze worden dan één van de vele keuzes. Het wordt hiermee een momentopname van wat op dat moment het beste bij de leerling past en daarmee een minder definitieve keuze voor het leven en daardoor minder stressvol voor de leerling.

DE LOOPBAANGERICHTE LEEROMGEVING

Hoe doe je dat, leerlingen in staat stellen met regelmaat keuzes te laten maken, zodat ze meer inzicht krijgen in eigen drijfveren en zich meer bewust worden wat het best bij hen past en van betekenis kunnen zijn voor de maatschappij? Een [loopbaangerichte leeromgeving](#) biedt structuur om dit vorm te geven.

Het belang van praktijkgerichte opdrachten, leren door doen, is inspirerend. Alle jongeren vinden praktijkgerichte opdrachten tijdens lessen belangrijk en leerzaam. Met name opdrachten die binding hebben met de beroepspraktijk, waarbij je niet de boeken induikt of naar een college luistert, maar echt iets doet, maakt, oplost of organiseert. Hoewel ze dit soort activiteiten in eerste instantie niet aan LOB linken, ontdekken leerlingen op deze manier wel waar hun talenten liggen. Ook worden ze uitgedaagd om zich op hun toekomst te oriënteren. Jongeren benadrukken het belang van praktijkgerichte opdrachten, omdat ze hierbij vaardigheden leren die ze later in het echte werkende leven kunnen gebruiken.

“Tijdens CKV moesten we een film maken in groepjes. Er kwam iemand vertellen die op een set werkt. We moesten daarna ook rollen verdelen binnen de groep. Dan ga je wel echt nadenken of het iets voor je is.”

Robin, vwo

Bron: [YW Jongerenperspectief op LOB](#)

UITVAL, SWITCH EN DOORSTROOM

In het jaar na de overstap naar het vervolgonderwijs liggen studieuitval of -switch op de loer. De uitval- en switchcijfers zijn nog steeds aanzienlijk. Van de havisten bijvoorbeeld, die in de afgelopen jaren aan een studie op het hbo begonnen, stopte ruim een kwart tot een derde van de studenten na een jaar met hun studie.

Hoe doen havo-leerlingen het eigenlijk op het hbo? Hoeveel van hen halen hun propedeuse, hoeveel wisselen van opleiding, welk percentage zwaait af of stroomt door naar de universiteit? Hogescholen houden die doorstroomcijfers bij, maar vervolgens gebeurt er vaak niet zoveel mee richting vo-scholen.

Dat is jammer, vinden ze bij de Hogeschool van Amsterdam. Die cijfers kunnen juist een mooie aanleiding zijn om met de school in gesprek te gaan over hoe de aansluiting tussen havo en hbo verbeterd kan worden.

Dat is dus precies wat er sinds een aantal jaren gebeurt, vertelt Marieke Siebrecht, adviseur aansluiting vo-hbo aan de HvA. “In onze doorstroomrapportages geven we een overzicht van onder meer de instroom vanuit de school, hoeveel leerlingen hun propedeuse behalen en hoeveel leerlingen in het eerste jaar stoppen met de opleiding, met of zonder propedeuse. Die cijfers sturen we door naar ruim honderd toeleverende vo-scholen. Vervolgens selecteren we elk jaar vijftig scholen om over de cijfers in gesprek te gaan. Dat kunnen scholen zijn met een hoog aandeel in de instroom, scholen met een nieuwe decaan, of scholen waar we al even geen contact mee hebben gehad.”

Lees verder praktijkvoorbeeld:

[Doorstroomcijfers kunnen helpen om LOB op de kaart te zetten | Expertisepunt LOB](#)

Om te weten aan welke knoppen je kunt draaien om het studentsucces te vergroten moet je zicht krijgen op de oorzaken van studieuitval of -switch. Het kan zijn dat de jongeren onvoldoende voorbereid waren op de studiekeuze of dat ze moeite hebben met de studievaardigheden op het vervolgonderwijs, ook kan er sprake zijn van inhoudelijke hiaten of was er te weinig aandacht voor een ‘zachte’ landing op de nieuwe school. Studentsucces is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de verschillende onderwijssectoren.

De wegwijzer **Doorstroomgegevens** geeft in een aantal stappen overzichtelijk weer waar je doorstroomcijfers kunt vinden, hoe je deze kunt proberen te duiden en wat de onderwijssectoren gezamenlijk kunnen doen om de studieswitch- en uitvalcijfers verder naar beneden te brengen.

PERSPECTIEF VAN JONGEREN

“In de vraag ‘Wat wil je later worden’ zit eigenlijk al de drang om te kiezen op jonge leeftijd. Het zou moeten gaan over de vraag ‘waar wil je mee bezig zijn?’ Ik heb het idee dat leerlingen het idee hebben dat wat je kiest meteen vaststaat voor de rest van je leven. Ik vind het juist goed om je niet te snel vast te leggen. LOB draait erom dat je ontdekt wat je kan en wat je wilt en wat de weg ernaartoe is. De juiste LOB-keuze is de keuze die je verder brengt in je reis. Je hoeft echt niet meteen in de juiste trein te zitten. Je kunt uit- en overstappen, en misschien heb je de eerste trein nodig om de tweede trein te halen. Ik denk dat veel jongeren zich dat niet genoeg realiseren.”

Lina Boukhoubza, leerling vwo 6

Lees verder praktijkvoorbeeld:

[LOB is cruciaal tijdens je middelbare schooltijd | Expertisepunt LOB](#)

Hoezo LOB? In **deze film** geven jongeren geven aan wat zij onder goed LOB verstaan.

2 LOB OP HAVO EN VWO, WAT MOET EN WAT MAG?

De school heeft veel vrijheid in het vormgeven van LOB. In dit hoofdstuk wordt beschreven aan welke wet- en regelgeving en aan welke sectorafspraken (zoals de Kwaliteitsagenda) de school zich dient te houden en op welke wijze er toezicht wordt gehouden. In paragraaf 2.2 worden actuele ontwikkelingen rondom onder andere instroom en uitstroom beschreven.

2.1 WETTELIJKE EISEN, SECTORAFSPRAKEN EN TOEZICHT OP LOB

HAVO/VWO WET- EN REGELGEVING

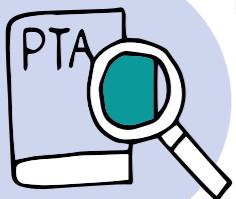
Het onderwerp loopbaan oriëntatie en -begeleiding is sinds 1999 in de 'Wet op het Voortgezet Onderwijs' (WVO) opgenomen. De wet schrijft voor dat de school Oriëntatie op studie en beroep opneemt in het examenprogramma. LOB of oriëntatie op studie en beroep is een domein c.q. eindterm in alle examenprogramma's en moet dus zichtbaar terugkomen in het pta van dat vak.

Dit zijn de vijf maatschappelijke opgaven van het onderwijs:

1. Elke leerling en student verlaat het onderwijs geletterd en gecijferd.
2. Elke leerling en student kent zichzelf en heeft geleerd zelfstandig keuzes te maken.
3. Elke leerling en student draagt bij aan sociale samenhang in de samenleving.
4. Elke leerling en student slaagt in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt.
5. Elke leerling en student krijgt gelijke kansen en een passend aanbod.

Deze maatschappelijke opgaven zijn een concretisering van de kerntaken of kernfuncties van het onderwijs. In het algemeen gaat het dan om kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Goede LOB draagt bij aan het verbeteren van punt 2, 3, 4 en 5.

De schoolexamens en het bijbehorende Programma van Toetsing en Afsluiting bieden ruimte en mogelijkheden om schooleigen keuzes te realiseren, ook als het gaat om de plaats die LOB kan innemen binnen een PTA.

Havo-vwo scholen kunnen ervoor kiezen om LOB in hun PTA op te nemen. Daarbij is er vaak meer mogelijk dan in eerste instantie gedacht wordt. Het voordeel van het opnemen van LOB in het PTA kan zijn dat leerlingen en hun ouders het als belangrijk onderdeel zien van het gehele curriculum en dat docenten zich bewust worden van de rol die LOB speelt binnen hun eigen vak. Op deze manier dragen zij mede-verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de loopbaancompetenties van hun leerlingen.

ER KAN SOMS MEER DAN JE DENKT!

Bekijk hier een [webinar](#) van Hetty Mulder, over wat moet, mag en kan in het PTA én over de mogelijkheden om LOB te verwerken in het PTA.

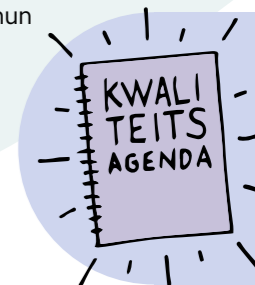
SECTORAFSPRAKEN

Naast wet- en regelgeving is de ambitie voor LOB vastgelegd in twee sectorafspraken:

KWALITEITSAGENDA LOB

De VO-raad, BiOND en LAKS hebben een checklist ontwikkeld waarmee scholen hun LOB-beleid langs de meetlat kunnen leggen. De checklist bevat de belangrijkste punten voor goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding en kan het vertrekpunt zijn om binnen je school met alle betrokkenen het gesprek aan te gaan: waar maken we al werk van en hoe kunnen we nog verder aan de slag met LOB? Het Expertisepunt LOB ondersteunt scholen in deze aanpak door het delen van bewezen praktijkvoorbeelden, instrumenten en kennis op het gebied van LOB.

De checklist bouwt voort op de Kwaliteitsagenda LOB VO 2018-2021 en de evaluatie daarvan. Die evaluatie bracht naar voren dat goede LOB een scherpe focus op het perspectief van de leerling vraagt én een gezamenlijke betrokkenheid bij LOB van iedereen op school.

TOEZICHT OP LOB

De Onderwijsinspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op scholen en andere onderwijsinstellingen. Daarbij kijkt de inspectie of scholen en opleidingen voldoen aan de wet en of scholen hun financiën op orde hebben. Binnen havo en vwo geldt geen wettelijke verplichting voor hoe scholen aandacht geven aan LOB, maar goede LOB en de juiste begeleiding kan wel meewegen bij de beoordeling van de school.

'Het onderzoekskader 2017 voor de toezicht op het voortgezet onderwijs'. Het waarderingskader vo telt per gebied een aantal standaarden. Over de waardering van de basis-kwaliteit (wat móeten het bestuur en de school) staat opgenomen:

"De school biedt een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat. Het aanbod is dekkend voor examenprogramma's. Het aanbod bereidt de leerlingen inhoudelijk goed voor op het vervolgonderwijs. Dit aanbod omvat mede activiteiten op het gebied van loopbaanleren (LOB)."

"LOB is bij ons op school niet alleen een apart vak, het zit bij ons ook echt in de haarvaten van de school. We beginnen bijvoorbeeld alle lessen met een kringgesprek, en sluiten de lessen ook af met een kringgesprek. Daarbij gaat het over de inhoud van de les, over het bepalen van je leerdoelen, maar ook over hoe het met leerlingen gaat en wat hun interesses zijn. Ze leren daarin bijvoorbeeld ook al feedback geven." Maryse Knook, schoolleider

Lees verder praktijkvoorbeeld:

[LOB op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer | Expertisepunt LOB](#)

2.2 ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Naast de reguliere doorstroom naar het vervolgonderwijs, staan de meest recente ontwikkelingen (tot januari 2022) op het gebied van LOB hieronder beschreven. Raadpleeg voor de huidige stand van zaken hieromtrent ook de website van de VO-raad.

OVERGANG VMBO-HAVO EN HAVO-VWO

De overgang vmbo-havo en havo-vwo is een actueel thema. Sinds 2021 is de ‘Wet gelijke kans op doorstroom naar havo en vwo’ van kracht, waarmee scholen geen extra toelatingseisen meer mogen stellen aan gediplomeerde leerlingen die willen doorstromen (potentiële havisten dienen wel een extra vak gevolgd te hebben).

Binnen het LOB-programma kan aandacht worden besteed aan de doorstroommogelijkheden. Door voorlichting te geven over de verschillende onderwijsvormen en leerlingen te laten ontdekken wat erbij hen past, kunnen leerlingen bewuster kiezen voor een eventuele doorstroom. Wat is bijvoorbeeld het verschil tussen mbo, AD en hbo? En tussen hbo en wo? Oud-leerlingen die doorgestroomd zijn kunnen vertellen over hun ervaringen. Door de verschillende doorstroomroutes te vertellen, krijgen leerlingen inzicht in de mogelijkheden die ze hebben. Welke route past op dit moment het beste bij hen? Lees hier meer over de [overgangen](#).

HAVOP

HavoP is gebaseerd op het aanbieden van competenties die relevant zijn voor een vervolgstudie in het hbo. Het heeft een duidelijke LOB component en scholen kunnen zelf inhoudelijk invulling aan het vak geven. Bij de invulling van het vak is het wenselijk dat vo-scholen afstemmen met hogescholen in de regio. Verschillende havo-opleidingen bieden al een praktijkgericht havo-vak aan en hebben hiermee goede ervaringen. Het daagt leerlingen uit en stimuleert hen om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Het zorgt er ook voor dat leerlingen beter voorbereid zijn op het kiezen van een vervolgopleiding in het hbo.

Bekijk hier de brochure: [havoP](#).

“Dat het een praktische havo werd, lag voor de hand, omdat we vanuit het vmbo al prachtige praktijklokalen hebben en ook de kennis al in huis is. Het paste bovendien goed binnen het Amsterdamse scholenlandschap. Maar we hebben natuurlijk ook naar de leerlingen gekeken. We zien dat havo-leerlingen het fijn vinden om praktisch aan het werk te gaan, in plaats van alleen maar te leren en te reproduceren. De leerlingen die het op havo nét niet redden, hebben in de onderbouw vaak moeite met stilzitten en om zich te concentreren. Daarvoor is hier wél ruimte.”
Anita Anselmgest, teamleider

Lees verder praktijkvoorbeeld: [LOB als pijler van het onderwijs | Expertisepunt LOB](#)

PRAKTIJKGERICHTE EXAMENPROGRAMMA'S

In samenwerking met scholen ontwikkelt SLO praktijkgerichte examenprogramma's voor havo. Dit sluit aan bij wensen vanuit onder andere de VO-Raad, Vereniging Hogescholen, de Onderwijsraad en het ministerie van OCW. Met de programma's wordt aangesloten bij de behoefte van leerlingen om praktisch bezig te zijn en de relevantie van wat ze leren te ervaren. Deze ontwikkeling is te beschouwen als een 'uitvloei' van havoP.

De ontwikkeling betreft een praktijkgericht programma Maatschappij (pgp-M) en een praktijkgericht programma Technologie (pgp-T). Voor beide programma's wordt zowel een kleine variant als een grote variant ontwikkeld. De kleine variant bevat 120 studielasturen en de grote variant 320 tot 360 studielasturen.

De programma's van de kleine variant worden door scholen beproefd in de praktijk. Ze worden gemonitord en vervolgens doorontwikkeld naar een definitieve versie per programma. Het streven is dat scholen vanaf augustus 2025 de programma's kunnen aanbieden als keuzevak.

Voor de grote variant is het streven dat scholen vanaf augustus 2026 de programma's kunnen aanbieden als keuzevak. De programma's worden ontwikkeld in opdracht van het ministerie van OCW. De praktijkgerichte programma's bieden kansen voor loopbaanontwikkeling. Er wordt gewerkt met opdrachten vanuit de praktijk, het bedrijfsleven en ook kan er samengewerkt worden met het vervolgonderwijs. Zo kan bijvoorbeeld een docent met student uit het hbo een gastles geven ter introductie op het thema van het vak. Door het praktijkgerichte vak te volgen leren leerlingen bijna automatisch loopbaancompetenties. Ze ontdekken in de praktijk waar ze goed in zijn en waar ze enthousiast van worden, ze netwerken met en oriënteren op het bedrijfsleven en het vervolgonderwijs en zetten zo steeds kleine stapjes binnen hun keuzeprocess. Lees hier meer over de [praktijkgerichte programma's havo](#).

BEROEPSHAVO

De beroepshavo is een mbo4-opleiding, die meerdere havovakken aanbiedt naast de reguliere mbo-opleiding. Het doel van de beroepshavo is studenten goed voorbereiden op een volgende stap, of dat nu een hbo-opleiding is, of een plek op de arbeidsmarkt. Naast extra kennis worden er ook 'hbo vaardigheden' zoals samenwerken en studievaardigheden aangeboden, die mbo-studenten helpen om succesvol te zijn in hun vervolgstap.

3 LOB: ZO KAN HET

Om dát wat er goed gaat op het gebied van LOB te bestendigen in de school is commitment, visie, beleid en daadkracht nodig. De leerlingen doen gedurende hun schoolloopbaan ervaringen op, reflecteren hierop door in gesprek te gaan en maken hierna een volgende stap. In dit hoofdstuk staat meer over het opdoen van ervaringen, het loopbaangesprek en het vastleggen van opgedane ervaringen. Er wordt ingegaan op mogelijke manieren om iedereen in de school een rol te laten spelen bij LOB, en ook ouders bij het proces te betrekken.

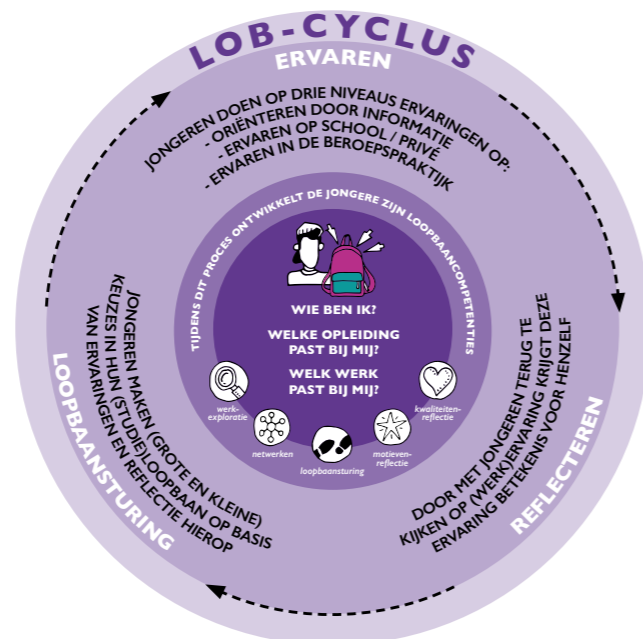
De school maakt keuzes in welke rol zij willen dat de decaan heeft, in welke mate de mentor of vakdocent een rol speelt in het begeleiden van de leerling en of LOB als vak wordt gegeven of meer geïntegreerd in het gehele onderwijs een rol krijgt. Bekijk hier de wegwijzer **LOB past in iedere les**, met tips hoe LOB van iedereen wordt.

3.1 DE LOB-CYCLUS

Leerlingen maken een meer bewuste (studie)loopbaankeuzes wanneer tijdens hun schoolloopbaan op een cyclische wijze aandacht wordt besteed aan LOB. Met de LOB-cyclus wordt bedoeld dat het aanleren van de loopbaancompetenties vorm kan krijgen door een LOB-cyclus per LOB-activiteit te doorlopen. De leerling doet een ervaring op, reflecteert hierop (bijvoorbeeld middels een loopbaangesprek) en legt hiervan iets vast in een loopbaandossier, portfolio of iets soortgelijks. Vervolgens kunnen leerlingen kiezen voor een vervolg LOB-activiteit naar aanleiding van ervaringen die zij hebben opgedaan. De volgende LOB-activiteit vindt plaats en hierop volgt diezelfde cyclus. Neem een kijkje in de **Kennisbank**, met informatie over onder andere de loopbaangerichte leeromgeving en de LOB-cyclus.

Wat is het?

Door de loopbaancompetenties te ontwikkelen krijgt de leerling meer inzicht in zichzelf als professional en ontwikkelt hiermee een beeld van welk werk en welke werkomgeving het beste bij hem past. Er zit geen vaste volgorde in hoe de loopbaancompetenties ontwikkeld moeten worden. Wel is het werken aan de competenties een cyclisch proces dat tijdens de gehele onderwijsperiode doorloopt en kost het tijd ze te ontwikkelen. Daarnaast kunnen je motieven in de loop van de tijd veranderen. In de tabel op blz. 16 vind je een kernachtige toelichting per competentie. De indicatoren dienen enkel om een beter begrip te krijgen van de loopbaancompetenties en zijn niet bedoeld als afvinklijst.

ERVARINGEN OPDOEN

Om de loopbaanvaardigheden te ontwikkelen moet een leerling ervaringen opdoen om op te kunnen reflecteren. Ervaringen kunnen plaatsvinden binnen de school en het LOB-programma, bijvoorbeeld door het maken van een praktijkgerichte opdracht. Andere activiteiten binnen de school zijn hierin ook relevant, zoals het organiseren van een feest of lid zijn van de leerlingenraad. Ook buiten de school zijn er mogelijkheden. Denk hierbij aan (snuffel)stages of studiekeuzeactiviteiten van het vervolgonderwijs.

Ook ervaringen die losstaan van school zoals voetbaltrainer, vrijwilliger bij de voedselbank of zingen in een koor kunnen leerlingen helpen bij hun loopbaanontwikkeling. Het is hierin belangrijk dat leerlingen en begeleiders bewust gemaakt worden van dat al deze voorbeelden ook bijdragen aan de loopbaanontwikkeling. Dit kan onder andere door het te benoemen tijdens lessen en vergaderingen, door het een plek te geven binnen het loopbaandossier of door een van deze activiteiten centraal te zetten tijdens het loopbaangesprek.

PRAKTIJKVOORBEELD CAMPUSWANDELING

“Wie van jullie wil een of twee uurtjes een groepje zesdeklassers ontvangen en op de campus van je universiteit een rondleiding geven?” Dit was de vraag die een vwo-decaan per mail stelde aan haar oud-leerlingen (en nu eerstejaars studenten). Een groot aantal oud-leerlingen reageerde positief en enthousiast. Zo konden zesdeklassers ervaren wat studeren nou eigenlijk is en wat je kunt verwachten van het studentenleven.

Lees verder praktijkvoorbeeld: [Campuswandeling](#)

LOOPBAANGESPREK

In een loopbaangerichte leeromgeving worden loopbaangesprekken gevoerd waarin teruggekeken wordt op een ervaring. Een loopbaangesprek maakt het voor de leerling mogelijk richting te geven aan de eigen (studie)loopbaan en daarmee zijn/haar identiteit (verder) te ontwikkelen. Het gesprek bestaat uit vier onderdelen (zie figuur 4):

1. terugkijken naar een ervaring en met name de momenten die indruk hebben gemaakt
2. reflecteren op deze ervaring met als doel kwaliteiten en motieven te benoemen
3. vooruitkijken naar keuzes die, gegeven de kwaliteiten en motieven, het best verkend kunnen worden
4. de leerling activeren om daadwerkelijk stappen te ondernemen waarmee hij de keuze voor vervolgstappen concreetiseert.

Doel van het loopbaangesprek is dat de leerling zelf meer bewuste (studie en/of loopbaan) keuzes kan maken. **Online module reflectiegesprekken.**

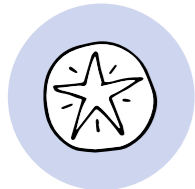

Overzicht loopbaan-competenties en indicatoren

Beschrijving

Indicatoren

Kwaliteitsreflectie
(Wat kan ik het beste en hoe weet ik dat?)

Staat voor het nadenken over wat je (niet) kunt en het bepalen hoe je kwaliteiten kunt inzetten in je (studie) loopbaan. De leerlingen reflecteren op hun eigen kwaliteiten. En vragen anderen (begeleiders, docenten, medestudenten, praktijkbegeleiders en familieleden) feedback te geven.

Ik weet waar ik goed en minder goed in ben.
Ik weet welke kwaliteiten ik kan inzetten voor het beroep wat ik wil gaan doen.
Ik kan de ontwikkeling van mijn competenties en mijn talenten in verband brengen met eerdere ervaringen in mijn leven en met beelden/inzichten over mijn toekomstige studie en arbeidsloopbaan, c.q. levensloop.

Motievenreflectie
(waar ga en sta ik voor en waarom dan?)

Staat voor het nadenken over wensen en waarden die van belang zijn voor de eigen loopbaan. De leerlingen worden zich bewust van wat ze belangrijk vinden in hun leven, opleiding en werk. Zij ontdekken wat hen voldoening geeft en wat zij (nog) nodig hebben om zinvol en prettig te kunnen werken.

Ik kan aangeven wat ik leuk en interessant vind aan mijn opleiding.
Ik weet wat mijn werkwaarden zijn. Ik kan verband leggen tussen eerdere ervaringen in mijn leven.
Ik kan verband leggen tussen beroepsdilemma's en mijn waarden.
Ik heb een beeld van de inhoud van het werk waarvoor ik ga leren.

Werkexploratie
(waar ben ik het meest op mijn plek en waarom daar?)

Staat voor het onderzoeken van werk en werkzaamheden, bestaande en mogelijke eisen en waarden in een mogelijk toekomstige beroep. De leerlingen ontwikkelen de competentie om werk(zzaamheden) te vinden waarin hun persoonlijke waarden overeenkomen met de normen en waarden die in dat werk gelden en waarin hun kwaliteiten aansluiten bij de ontwikkelingen die in dat werk voorkomen. Bij werkexploratie wordt onderscheid gemaakt tussen het verbreden of verdiepen van hun werkbeeld: Verbreden door in gesprek te gaan over werk waar ze weinig beeld van hebben, verdiepen door in gesprek te gaan over werk waar ze interesse in hebben, maar nog niet voldoende beeld.

Ik weet welke beroepscompetenties nodig zijn in het werk waarvoor ik ga leren.
Ik weet welke leeractiviteiten ik moet ondernemen om die beroepscompetenties te kunnen ontwikkelen.
Ik kan de organisatiecultuur van een bedrijf onderzoeken.
Ik ben op de hoogte van de ontwikkelingen in het werkveld.
Ik kan ontwikkelingen en cultuur in verband brengen met mijn kwaliteiten en motieven.
Ik weet wat de actuele beroepsdilemma's zijn in het werk waarvoor ik ga leren.

Overzicht loopbaan-competenties en indicatoren

Beschrijving

Indicatoren

Loopbaansturing
(Hoe bereik ik mijn doel en waarom zo?)

Staat voor het plannen, beïnvloeden en bespreken van leren en werken gericht op loopbaanontwikkeling. Jongeren ontwikkelen de competentie om zelf verantwoordelijkheid te nemen en om een plek op de arbeidsmarkt te verwerven, te behouden of te wijzigen.

Ik kan doelen stellen voor mijn studieloopbaan.
Ik baseer keuzes in mijn leerproces op mijn kwaliteiten en waarden, en op mijn toekomstwensen.
Ik organiseer de begeleiding die ik nodig heb om mijn leerproces te sturen.
Ik stem mijn mogelijkheden en (ontwikkel)wensen af op de specifieke situatie van de stage/werkorganisatie en/of arbeidsmarkt.
Ik toon mijn kwaliteiten en motieven in werk, stage en op de arbeidsmarkt.

Netwerken
(wie kan mij helpen mijn doel te bereiken en waarom die mensen?)

Staat voor een eigen netwerk, gericht op de loopbaanontwikkeling, en het opbouwen en onderhouden van een netwerk zodat de loopbaanontwikkeling optimaal kan verlopen. De leerlingen ontwikkelen de loopbaancompetentie om hun contacten zodanig in te zetten dat zij een plaats op de arbeidsmarkt kunnen verwerven, behouden of wijzigen.

Ik beschik over een netwerk van mensen die mij kunnen helpen bij mijn (studie)loopbaan.
Ik onderhoud mijn netwerk en breid het uit.
Ik kan iets betekenen voor mensen in mijn netwerk.

VOORBEELD VERLOOP LOOPBAANGESPRAK

In de [wegwijzer loopbaangesprek](#) vind je hierover uitgebreidere informatie. Hier vind je [Voorbeeldvragen](#) die handig zijn bij het voeren van een loopbaangesprek. Praktijkvoorbeelden over hoe scholen dit in de praktijk vormgeven vind je op ons [Youtubekanaal](#) of bekijk [dit filmpje](#) als voorbeeld.

VASTLEGGEN VAN ERVARINGEN, VOLGENDE STAP ZETTEN

Door het vastleggen van ervaringen en daar al vroeg in hun schoolloopbaan mee te beginnen, krijgen leerlingen zicht op hun ontwikkeling door de jaren heen. In de kwaliteitsagenda LOB staat hierover: 'De ontwikkeling van een leerling wordt vastgelegd in een overdraagbaar loopbaandocument, zoals het plusdocument, loopbaandossier of een portfolio'. Op veel scholen gebeurt dit op verschillende wijzen: bijvoorbeeld in een portfolio of een online methode. Als leerlingen worden gestimuleerd de loopbaanontwikkelingen bij te houden, helpt het hen om zelf eigenaar te zijn van dit proces. De school is vrij om hier vorm aan te geven passend bij eigen visie en het beleid.

De verschillende onderwijssectoren kunnen afspraken maken over hoe een loopbaandossier gebruikt en benut zou kunnen worden en hoe het wordt ingezet bij de verdere ontwikkeling van de (studie) loopbaan van de leerling/student. Het loopbaandossier kan een rol spelen in de overgang van vo-mbo/hbo/wo. Bijvoorbeeld door een samenvatting van het dossier te gebruiken bij de intake/studiekeuzecheck/matching of door deze te gebruiken binnen SLB (tijdens de eerste honderd dagen) op het hbo. Belangrijk hierbij is dat de aankomende student zelf bepaalt wat hij wil laten zien binnen het vervolgonderwijs. In verschillende regio's wordt gewerkt met een [LOB-cv](#) dat gebruikt wordt tijdens het eerste gesprek.

De volgende componenten kunnen gebruikt worden als leidraad voor een loopbaandossier op havo/vwo:

- de leerling kan aantonen dat hij loopbaanvaardig is. Dit kan aan de hand van de vijf loopbaancompetenties
- de leerling kan zijn eigen loopbaanontwikkeling inzichtelijk maken
- de leerling kan aangeven welke activiteiten (stage, oud-leerlingenavond e.d.) zijn uitgevoerd die hebben bijgedragen tot het ontwikkelen van loopbaancompetenties
- per activiteit dient de leerling aan te geven:
 - de beoogde doelen (Wat is je doel?)
 - de resultaten (Wat heb je gedaan?)
 - de evaluatie en een conclusie (Wat heb je ontdekt?)
 - de vervolgactiviteiten (Wat ga je hiermee doen?)

PLUSDOCUMENT

Het diploma en de cijferlijst geven niet volledig weer wat de leerling geleerd heeft op havo en vwo. Scholen willen naast meetbare, cognitieve resultaten ook zichtbaar maken dat de leerlingen zich breed hebben ontwikkeld. Een plusdocument kan een goed instrument zijn om die brede vorming van de leerling zichtbaar te maken.

Dit is een document waarop succesvol afgeronde (talent)programma's, (stage)vaardigheden en specifieke vaardigheden van de leerling op het gebied van bijvoorbeeld loopbaan, burgerschap,

ondernemerschap, creativiteit of sport staan beschreven. Het is een overzicht van wat de leerling heeft laten zien naast de schoolresultaten (die worden vastgelegd in een diploma met bijbehorende cijferlijst). Lees meer in het [Plusdocument](#).

3.2 OUDERS BETREKKEN BIJ LOB

Het LOB-programma wordt krachtiger wanneer ook ouders betrokken worden. Het betrekken van ouders bij de loopbaanontwikkeling is van belang omdat ouders een grote rol spelen in het keuzeproces van de leerling. De school kan ouders ondersteunen in het vervullen van hun rol bij het begeleiden van hun kind in de loopbaan. Ouders kunnen natuurlijk ook betrokken worden vanuit hun eigen expertise en ingezet worden als gastdocent of (snuffel)stageplek.

Door het vastleggen van ervaringen en daar al vroeg in hun schoolloopbaan mee te beginnen, krijgen leerlingen zicht op hun ontwikkeling door de jaren heen.

“Ik zou graag eens praten met mijn mentor en mijn ouders. Mijn mentor weet namelijk heel goed wat ik kan en waar ik goed in ben. En mijn ouders weten juist heel goed wie ik ben en wat ik leuk vind. Zo kunnen ze samen praten en mij helpen om op nieuwe ideeën te komen.”
Maud, 16 jaar, vwo

[YW Jongerenperspectief op LOB](#)

Samen met ouders, voedt de school leerlingen op. Uit onderzoek blijkt dat ouders de meeste invloed hebben op loopbaankeuzes in de studieloopbaan van hun kind. Ook peers (medestudenten, vrienden) hebben een sterke invloed op het opvoedings- en keuzeproces. Ouders en peers vormen een belangrijke supportgroep voor leerlingen.

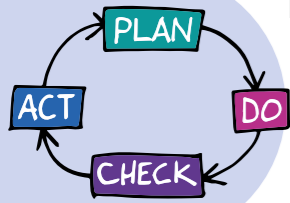
Vanuit deze situatie is het raadzaam hen zo veel mogelijk te betrekken bij de loopbaanbegeleiding van de leerling. Als de school samenwerkt met ouders op het gebied van LOB, versterkt dit zowel de betrokkenheid van ouders bij de school als dat het LOB in de school versterkt (zie onderzoek ouders & LOB; Lusse, Strijk 2018). Als ouders en school samenwerken en op die manier de leerling ondersteunen in zijn leerproces en ontwikkeling, legt dit een stevige basis voor de ontwikkeling van de leerling. Thuis, op school en in het verdere leven.

Het effectief betrekken van ouders bij LOB raakt de hele school. Een **handreiking** met hierbij praktische opdrachten en manieren waarop ouders betrokken kunnen worden bij LOB op school is hiervoor beschikbaar. Te denken valt aan opdrachten m.b.t. het vormgeven van interactieve ouderavonden waarbij de leerling zeer actief betrokken is bij de organisatie en op de avond zelf actief aan de slag gaat met de ouder. Ook worden er voorbeelden van thuisopdrachten gegeven, waardoor het loopbaanreflectiegesprek ook aan de keukentafel vaker gevoerd wordt en zijn er formats te vinden hoe je loopbaangerichte voortgangsgesprekken vorm kan geven zodat op de momenten dat ouders op school aanwezig zijn, de gesprekken niet puur over cijfers gaan maar de loopbaanontwikkeling van de leerling hierin vervlochten wordt.

Op de Van der Capellen scholengemeenschap in Zwolle vinden ze ouderbetrokkenheid belangrijk! Voor leerlingen uit havo 5 die nog geen studiekeuze hebben kunnen maken organiseert de school een studiekeuzeworkshop, 'samen aan zet'. In vier avonden gaan leerlingen samen met hun ouders aan het werk om te ontdekken welke opleidingen het best bij ze passen en wat ze nog moeten doen om de knoop door te hakken.

Voor inspiratie hoe andere scholen de ouders betrekken bij LOB, zie **praktijkvoorbeeld Samen aan zet**.

4 IMPLEMENTEREN & BORGEN IN DE SCHOOL

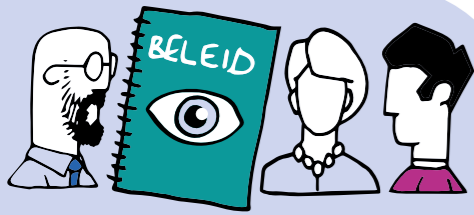

Het is belangrijk te weten wat LOB inhoudt en hoe je het kunt vormgeven. Maar om LOB succesvol te implementeren binnen de school is het net zo belangrijk om goed na te denken over de organisatorische aspecten van LOB. Dit hoofdstuk gaat over het opstellen van een visie- en beleidsplan rondom loopbaanontwikkeling en de implementatie daarvan. Ook laten we zien welke instrumenten je daarvoor kunt gebruiken vanuit de website.

4.1 VISIE EN BELEID LOB

Het opstellen van een visie- en beleidsplan is een logische eerste stap: zonder visie is het moeilijk om richting te geven aan kwaliteitsverbetering. Beleid geeft richting aan het onderwijsproces en de randvoorwaarden. Het ontwikkelen van visie en beleid helpt om de kwaliteitsverbetering van LOB in goede banen te leiden. Visie en beleid zorgen voor inspiratie en duidelijkheid, geven de strategie weer en maken het proces van kwaliteitsverbetering bestuurbaar en beheersbaar. Bij het formuleren van visie en beleid voor LOB staan het opstellen of aanscherpen van een visie op LOB, het formuleren van beleidsuitgangspunten en het opstellen van een implementatieplan LOB centraal.

Het is raadzaam dit plan kort, bondig en begrijpelijk te maken voor alle betrokkenen binnen de school en voor de afdelingsteams en teamleiders. Visie en beleid worden vaak tegelijkertijd en in samenhang ontwikkeld. De visie leidt tot het formuleren van concrete, meetbare LOB-doelen. Deze doelen krijgen een plek in het LOB-beleidsplan.

Visie

Een visie op LOB ontwikkel je samen met het hele onderwijsteam zodat de visie breed gedragen wordt. Bij de visieontwikkeling zijn dus niet alleen bestuurders, directeuren/schoolleiders en teamleiders/afdelingsleiders betrokken, maar ook docenten, decanen en LOB-coördinatoren. In de visie leg je op hoofdlijnen vast wat je wilt bereiken met LOB en waarom je dit wilt bereiken. Bijvoorbeeld dat je LOB als middel ziet om leerlingen te ondersteunen bij het steeds meer zelfstandig sturing geven aan de eigen loopbaan zoals het stimuleren van talentontwikkeling, voorkomen van switchen van profiel of uitval, het bevorderen van doorstroom en een leven lang ontwikkelen.

In de visie leg je op hoofdlijnen vast:

- wat je verstaat onder LOB
- wat je wilt bereiken met LOB
- waarom je dit wilt bereiken

Bij het ontwikkelen van de visie kan er aandacht zijn voor de rol van loopbaancompetenties en de loopbaangerichte leeromgeving. In het LOB-beleid en wordt de verbinding gelegd met andere beleidsterreinen (bijvoorbeeld profielkeuzes, begeleiding en mentoraat, doorstroom, (maatschappelijke) stage, burgerschap en ouderbetrokkenheid). De diverse onderzoeken op het gebied van LOB kunnen hiervoor input leveren.

Kijk voor meer informatie op de [LOB-onderzoeksbank](#).

Beleid

Vaak wordt LOB-beleid op twee niveaus ontwikkeld:

- schoolniveau: een strategisch LOB-beleidsplan op schoolniveau
- team- of afdelingsniveau: een LOB-werkplan op (onderwijs)teamniveau (of tactisch LOB-beleidsplan)

LOB-beleid op schoolniveau (strategisch beleid)

De school neemt het initiatief om lange termijn doelen (strategisch LOB-beleid) in een LOB-beleidsplan op te stellen. Deze worden gevoed door de LOB-schoolvisie en vertaald naar de inrichting van LOB binnen de school. Hierbij kan de school een aantal keuzes maken:

- Welke (meetbare, concrete) doelen willen we bereiken met het LOB-beleid?
- Op welke manier geven we op onze school LOB vorm in het curriculum?
- Welke rollen en taken hebben de medewerkers binnen de school? Wat doen de decaan, LOB-coördinator en de mentoren? Welke rol hebben de (vak)docenten?

LOB-beleid op teamniveau

Onderwijsteams gaan en blijven met elkaar in gesprek over LOB waardoor zij een teamvisie ontwikkelen. Deze teamvisie is, binnen de kaders van de schoolvisie gevormd, gebaseerd op de desbetreffende afdeling (havo/vwo). Op basis van de visie en het LOB-beleid van de school, ontwikkelen de teams een LOB-werkplan oftewel 'tactisch' of uitvoerend LOB-beleid. Hier wordt de LOB-visie en het strategisch LOB-beleid vertaald naar de inrichting en uitvoering van de onderwijsactiviteiten. Het is belangrijk deze keuzes vast te leggen in een LOB-werkplan of -beleid.

Hierin wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Hoe gaan we de leerlingen begeleiden bij de loopbaankeuzes?
- Welke LOB-activiteiten bieden we de leerlingen?
- Hoe plannen we de LOB-activiteiten?
- Wie heeft een taak bij de uitvoering van LOB en hoe verdelen we de rollen en taken binnen het team?

In hoofdstuk 4.3 vind je enkele instrumenten die handvatten kunnen bieden om vorm te geven aan het LOB-beleid.

4.2 PDCA-CYCLUS

Om de kwaliteit van LOB te borgen is het belangrijk het (strategische en tactische) LOB-beleid, op basis van monitoring en evaluatie, periodiek bij te stellen. Hierbij is de vastgelegde en gedeelde LOB-visie, het LOB-beleid en de uitvoering van de LOB-activiteiten de basis voor de evaluatie. Dit kan via de kwaliteitscyclus PDCA.

PDCA-cyclus	Strategisch beleid op school niveau	Tactisch beleid op teamniveau
Plan	Vooraf zijn de LOB-visie en het LOB-beleid op schoolniveau vastgelegd	Vooraf is vastgelegd welke LOB-activiteiten worden aangeboden in het LOB-werkplan en welke begeleiding dit vraagt.
Do	Tijdens de uitvoering werken teams volgens hun LOB-werkplan	Tijdens de uitvoering is vastgelegd welke activiteiten en begeleiding daadwerkelijk hebben plaatsgevonden en hoe de kwaliteit daarvan was
Check	Achteraf wordt geëvalueerd of de uitkomsten van werkplannen passen binnen de LOB-visie en het LOB-beleid op schoolniveau. Sluit dit aan en levert dit de juiste kwaliteit?	Achteraf wordt geëvalueerd of de activiteiten en begeleiding daadwerkelijk hebben plaatsgevonden en hoe de kwaliteit daarvan was.
Act	De bevindingen worden gebruikt in het bijstellen van het LOB-beleid voor het komende schooljaar.	De bevindingen worden gebruikt in het bijstellen van het LOB-werkplan voor het komende schooljaar.

Het is belangrijk om ook leerlingen te betrekken bij je LOB-beleid, want zij staan centraal in het geheel. Betrek hen bij het maken van LOB-programma, evalueer geregeld met hen en maak eventueel een denktank LOB gevormd door leerlingen. Een instrument dat leerlingen kunnen gebruiken hierbij is de **Checklist LOB** ontwikkeld door JOBmbo. Deze is net zo goed bruikbaar voor havo/vwo.

4.3 (GESPREKS-) INSTRUMENTEN LOB

Om met de LOB-betrokkenen in gesprek te gaan over LOB, kun je diverse tools gebruiken. In deze paragraaf wordt wat dieper ingegaan op de mogelijk te gebruiken handvatten voor dit gesprek. Te weten: LOB-scan, LOB-taken en LOB-curriculumplanner. De Checklist LOB uit hoofdstuk 2.1 kan ook als gespreksinstrument ingezet worden. Meer informatie over deze instrumenten is te vinden op de website.

LOB-scan

De **LOB-scan** is ontwikkeld voor zowel vmbo, havo/vwo als mbo. De LOB-scan is een hulpmiddel om gezamenlijk de stand van zaken rondom LOB op de school te inventariseren en te bespreken. Meerdere leden van een onderwijsteam kunnen de scan invullen en er is één procesbegeleider die het invullen en bespreken van de scan coördineert. De LOB-scan stelt vragen over verschillende onderwerpen van LOB en is een instrument om met elkaar in gesprek te gaan en te kijken waar de school op LOB-gebied staat. Op basis van de scan-uitkomsten kan dan samen bepaald worden welke stappen de school of opleiding nog wil of moet zetten.

LOB-taken

Euroguidance heeft in november 2017 het Raamwerk LOB gepubliceerd voor professionals in loopbaanontwikkeling en -begeleiding. Het raamwerk beschrijft de rollen en deskundigheid van de LOB-begeleiders, LOB-coördinatoren/decanen en de beleidsmakers LOB voor vier aandachtsgebieden: visie en beleid, oriëntatie en begeleiding, organisatie en samenwerking. Het raamwerk is een servicedocument en heeft tot doel scholen te ondersteunen bij het versterken van de kwaliteit van de loopbaanontwikkeling en -begeleiding van leerlingen.

Om hiermee praktisch aan de slag te kunnen, heeft het Expertisepunt LOB een gespreksinstrument gemaakt met de naam **LOB-taken**. Via deze webtool kan er voor elke taak aangegeven worden óf en door wie deze taak wordt uitgevoerd binnen jouw school. Wanneer alle taken zijn ingevuld, krijg je een totaaloverzicht en een visuele samenvatting van de ingevulde scan met suggesties voor verdere materialen.

LOB-curriculumplanner

De **LOB-curriculumplanner** is een gespreksinstrument om in vier stappen een doorlopend en samenhangend LOB-programma voor de eigen school of opleiding vorm te geven. Te denken valt aan een samenhangend geheel van LOB-activiteiten, loopbaangesprekken, ouderactiviteiten en het vastleggen in het LOB-document.

LOB

4.4 PROFESSIONALISERING

Welke scholing is er mogelijk?

Als je als onderwijsprofessional jongeren goed wilt begeleiden, is het belangrijk om op de hoogte te blijven van (beleids)ontwikkelingen op het gebied van loopbaanontwikkeling.

Ook zul je je vaardigheden op het gebied van begeleiden moeten onderhouden. Hieronder geven we je een aantal mogelijkheden om vorm te geven aan professionalisering.

Op de website van het Expertisepunt LOB vind je de online module **Versterken loopbaanontwikkeling**. Hier kun je in je eigen tempo werken aan vijf belangrijke LOB-modules:

- Coördineren en organiseren van het LOB-programma
- Faciliteren van het LOB-beleid
- LOB en arbeidsmarktinformatie
- LOB bij doorstroom
- LOB de eerste 100 dagen op het hbo
- Loopbaangesprekken

Daarnaast is het mogelijk om een extern adviseur of bureau in te huren. Op onze website vind je een **10-stappenplan** waarmee je de voor jou meest geschikte adviseur of bureau kunt vinden.

Netwerken en decanenkringen

Als LOB-professional kun je je aansluiten bij verschillende landelijke en regionale organisaties.

BIOND is dé decanenvereniging van Nederland biond.nu/home.

Op regionaal niveau zijn er allerlei decanenkringen, doorstroom-netwerken en samenwerkingsverbanden. Neem contact op met de **regio-contactpersoon** uit je regio voor meer informatie.

Daarnaast zijn er ook verschillende platforms die informeren over sectorspecifieke beleidsontwikkelingen, waaronder loopbaanontwikkeling. Dit zijn bijvoorbeeld: Havisten Competent en het Havoplatform.

Colofon

Deze publicatie is geschreven in het kader van het project Expertisepunt LOB. Dit project wordt gesubsidieerd door het ministerie van OCW en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de VO-Raad, de MBO-Raad en de Vereniging Hogescholen.

Samenstellers

Met dank aan Annemieke Rebel, Rolienke van der Velde en Karina Baarda en aan de meelezers Minette van den Bemd (BIOND), Jocelijn Pleumeekers, Marijn Meijer (SLO) en Peter Lucas (VO-Raad).

Redactie en realisatie

januari 2023

Vormgeving

Zabriski Communicatie

Foto cover

Hetty van Oijen

Expertisepunt

Expertisepunt LOB

0348 - 753 610

info@expertisepuntlob.nl

www.expertisepuntlob.nl